

[Verkkokauppa](#)

Milja Viita, Ihmisiä sunnuntaina, 2025, stillkuva elokuvainstallaatiosta.

Odottaminen ja toteutuminen

TOMI MOISIO, AMANUENSSI, NÄYTTELYN KURAATTORI Kuinka pukea kuolemanpelko kuviksi, sanoiksi, säveliksi? Kuinka tulla sinuiksi ajan vääjäämättömän etenemisen kanssa – oikukkaan ajan, joka hetkittäin rientää, toisinaan

Verkkokauppa

Elokuvakamera abstrahoi keskeiset kysymyksenasettelunsa ja antaa katsojan ammentaa omista muistoistaan ja kokemuspiiristään. Viita ei ole tarinankertoja sen enempää kuin saarnaajakaan. Kauneus itsessään on yhtä arvokasta kuin katoavaista.

Teoksen nimi on lainattu vuoden 1930 saksalaisklassikolta *Menschen am Sonntag*. Robert ja Curt Siodmakin, Edgar G. Ulmerin sekä Billy Wilderin hengentuote kuvaa nuorten kesäistä viikonvaihdetta 1920-luvun lopulla. Pääosin ensikertalaisten tähdittämä tuokiokuva, tai kuten alkuteksteissä todetaan – ”elokuva ilman näyttelijöitä”, on nähty ikään kuin viimeisenä kesänä ennen natsien valtaannousua. Liikutus sotaa edeltävän Berliinin maisemista vaihtuu surumielisyydeksi, kun oivaltaa, että viisitoista vuotta myöhemmin kaikki on raunioina, toiset kuolleet, toisten nuoruus tuhkana.

Ilman historian tuomaa painolastia elokuvan keskiössä on kuitenkin arjen ja juhlan epäsuhta, onnellisten hetkien ohikiitävyys. Maanantain koittaessa ”neljä miljoonaa odottaa seuraavaa sunnuntaita”, kuten *Menschen am Sonntag* päättyessään julistaa. Tematiikka laajenee paitsi nuoruuden, myös elämän lyhytaikaisuuteen. Suurin osa elämästä on jonkin odotusta, ja tuo pitkään odotettu on ohi ennen kuin ehtii aavistaakaan. Eräs henkilöistä viettää koko sunnuntain vuoteessa. Viereisellä pöydällä lojuva sanomalehti mainostaa Carl Bulcken tuoretta romaania *Und so verbringst du deine*

[Verkkokauppa](#)

valinnut teoksensa keskeiseksi lähestymistavaksi vähemmän ilmiselvän yhtymäkohdan. Alkuperäisen *Menschen am Sonntag* -elokuvan puolivälin paikkeilla on kohtaus, jossa valokuvaaja ottaa henkilökuvia lukuisista ihmisistä, niin nuorista kuin vanhoistakin. Kameran läsnäolo saa toiset vaivaantumaan, toiset poseeraamaan. Kukin reagoi kuvattavana olemiseen omalla tavallaan. Tähän lähtökohtaan Viita on tarttunut. Hänen *Ihmisiä sunnuntaina* -teoksensa esittelee kymmenen henkilökuvaa.

Viidankaan teoksessa ei nähdä varsinaisia näyttelijöitä, vaan ihmisiä taiteilijan lähipiiristä. Osa kuvattavista puuhaa jotain melko arkipäiväistä, kuten tupakoi tai puhdistautuu, osa vain katsoo kameraa. Kasvot ilmentävät uhmakkuutta ja epävarmuutta, kärsimättömyyttä ja keskittyneisyyttä, viattomuutta ja elämänkokemusta. Yhdessä henkilökuvista näemme taiteilijan, joka käyttää elokuvakameraa.

**Holokaustista on alle sata vuotta,
mutta alkaako se silti unohtua
kollektiivisesta muistista?**

Ajankohtaiset yhteiskunnalliset teemat muodostavat Viidan teokseen melankolisen pohjavireen. Euroopassa vallitseva sota ja

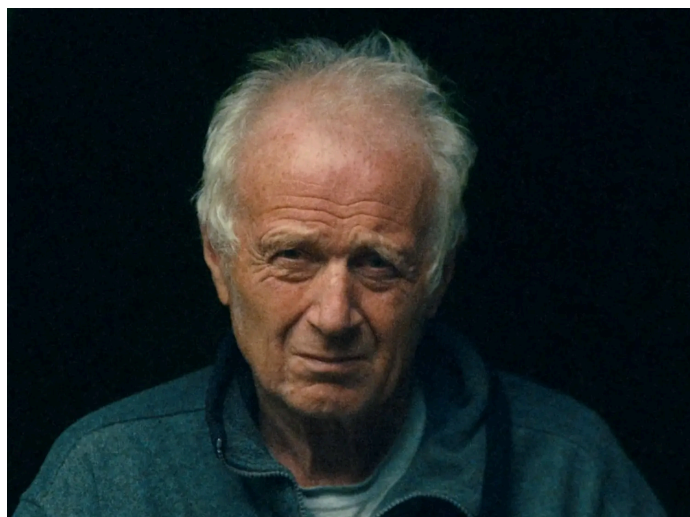
Verkkokauppa

kollektiivisesta muistista?

Elokuvassa on hienovaraisia vihjauksia myös luontokatoon. Luonnon prosessit ovat pitkissä kantimissa, mutta tätä tasapainoa kärsimätön ihminen on omilla toimillaan järkyttänyt. Henkilökuvien kanssa vuorottelevat luontonäkymät nostavat ihmisen ongelmallisen luontosuhteen yhdeksi elokuvan sivujuonteista. Nämäkin rönsyt kiertyvät lopulta kohti perimmäisiä kysymyksiä olemassaolon luonteesta.

Henkilökuvillaan Viita myös tarjoaa hienovaraisia viitteitä tarinankerronnan suuntaan. Varsinaisia kertomuksia ei ehdi muodostua, mutta näiden vihjeiden ja niiden herättämien mielleyhtymien avulla katsoja pyrkii muodostamaan koherenssia kokemaansa. Katsojan keskittyminen ei saa herpaantua hetkeksikään, sillä ratkaiseva tarinankerronta – jos sitä edes sellaiseksi voi kutsua – tapahtuu silmänräpäyksissä.

Milja Viita, *Ihmisiä sunnuntaina*, 2025, stillkuva elokuvainstallaatiosta.

[Verkkokauppa](#)

riittää muodostamaan tapahtuman?
Riittääkö kuvattavan katseen hetkellinen
suuntautuminen pois kamerasta, etenkin, jos
tätä korostaa teoksen ääniraidan musiikilla?

Milja Viita on tehnyt suurimman osan
teoksen musiikista itse analogisilla
syntetisaattoreilla ja muilla instrumenteilla,
sekä äänittämällä luonnonääniä ja
miksaamalla niitä yhteen. Myös muu
teoksessa kuultava musiikki, kuten Bachin
preludi tai latvialaisen Rūdolfs Dankfeldsin
improvisoidut rumpujaksot, on teosta varten
tuotettu ja äänitetty. Musiikin avulla Viita
pyrkii ikään kuin synnyttämään kuvattavalle
henkilölle oman sisäisen tajunnantilan, josta
äänitehosteet ja luonnonäänet palauttavat
katsojan katsomisen tilaan. Ääniraita
mahdollistaa liukumia ikään kuin teoksen
sisälle ja ulos sieltä, mutta elokuvakerronnan
metatasoja hyödynnetään toki myös
kohtauksissa, joissa elokuvaaja on
itse kuvassa.

Mikä on muiston ja kokemuksen keskinäinen suhde?

Teoksen viides henkilökuva saa myös
pohtimaan elokuvaa taidemuotona ja sen
yhtäläisyyksiä ja eroja esimerkiksi
maalauستاiteeseen. Otos on poikkeuksellisen
maalauksellinen, ja herkänvihreään seinään
paistavan maaliskuun ilta-auringon voi
romanttinen hupsu tunnistaa, vaikkei tietäisi

[Verkkokauppa](#)

taiteilija kuvaa teostaan juuri kukkaan puhjenneen luonnon keskellä. Vehreys, jota kukkivat omenapuut korostavat, on pakahduttava, mutta tässäkin paratiisissa ohikiitävyys on voimakkaasti läsnä. Vaikka toiset kasvit ovat parhaassa kukassa, alkaa toisten kukintavaihe olla jo ohi, kuten yksittäiset voikukat hienosti havainnollistavat. Keltaiset mykeröt ovat vaihtuneet vaalean läpikuultaviksi haivenpalloiksi, ja siementen on aika alkaa etsiä uusia kasvupaikkoja.

Milja Viita, *Ihmisiä sunnuntaina*, 2025, stillkuva elokuvainstallaatiosta.

Kammo ja hurmio

Kauneus on yhtä katoavaista kuin ohikiitävät onnen hetketkin, eikä aikaa ja kokemuksia pysty tallentamaan sellaisenaan, vaikka kuinka vinhasti kiertäisi elokuvakameran kampea. Kauneus itsessään on kuitenkin luovan yksilön keino tavoitella kuolemattomuutta, tapahtuipa tämä sanoin,

[Verkkokauppa](#)

loppua kohti Bachin alkoivat askarruttaa perustavanlaatuiset kysymykset, ja kuolemanpelko onkin nähty monien myöhäisten sävellysten kannustimena.

Luovat prosessit pyrkivät saattamaan ajan tarkasteltavaksemme. Viidan käsittely laajenee ajan vääjämättömästä etenemisestä inhimilliseen tarpeeseen jättää jonkinlainen jälki omasta olemassaolosta. Luova työ on yksi yritys puijata kuolemaa. Toisaalta akuutti ilmastokriisi on asettanut tällaisen *ars longa, vita brevis* -ajattelun uuteen perspektiiviin. Vaikka taiteilija onnistuisikin jättämään voimakkaan jäljen musiikin, elokuvan, kuvataiteen tai kirjallisuuden historiaan, ei tämän jäljen kestävydestä ole takeita. Teko itsessään on kuitenkin merkityksellinen, ja voi olla lohduksi epätoivoisessa yhteiskunnallisessa ja maailmanpoliittisessa tilanteessa. John Eliot Gardinerin luenta Bachin tuotannosta sisältää kauniin ajatuksen:

Tunnistamme hänessä myös tavattoman varmuuden: hänen uskonsa siihen, että jossakin on olemassa polku, joka johtaa harmoniaan, ellei tässä niin seuraavassa maailmassa, riippumatta ihmisen tavanomaisesta tyhmyydestä, tekopyhyydestä ja itsekorostuksellisesta käytöksestä, jollainen uhkaa mitätöidä kaiken sosiaalisen kanssakäymisen.

Viidan käsittely laajenee ajan vääjämättömästä etenemisestä

[Verkkokauppa](#)

kuitenkin helppo uskoa, että tällainen tietty tottelemattomuus on suuntautunut jalompia päämääriä kohti, kuin mitä kirkkoisät tai kunnalliset virkamiehet ovat pystyneet käsittämään. Universaalin harmonian polku on taivaltamisen arvoinen, vaikka paljastuisi lopulta kangastukseksi.

Kirjailijoista lähestyvän kuoleman tiedostaminen tuntui riivaavan erityisesti Leo Tolstoita, jo nuoresta asti. Mihail Šiškin on reflektoinut Tolstoin kuolemanpelkoa: "Ainoa keino voittaa kuolema oli myöntyä siihen". Myöntymisen johti kuitenkin kyseenalaiseen lopputuloksiin. "Tästä on peräisin hänen kieltäytymisensä elämän arvoista, taiteesta, siitä kaikesta mikä meistä näyttää tärkeältä. Kun hyväksyy kuoleman, elämä ja kaikki mitä siinä on muuttuu merkityksettömäksi." Eikö tämä juuri ole syy kuolemanpelkoon? Se, että kaikki muuttuu merkityksettömäksi? Hourailu yltyy Šiškinin kuvaillessa Tolstoin myöhäistuotantoon kuuluvan *Hadži Muratin* tematiikkaa: "On taisteltava elämisen oikeudesta viimeiseen loppuun asti, huolehtimatta luomakunnan salaisuuksista, asioiden syvimmistä yhteyksistä, kaivautumatta loputtomiin 'miksi ja minkä tähden' -pohdiskeluihin, ajattelematta merkityksen etsintää".

Voittaako kuoleman todella sillä, että hyväksyy sen ja jättää "tyhjämpäiväiset" pohdinnat ja merkitysten metsästämissä, maailman parantamisen? Jos kuolema korjaa joka tapauksessa, eikö sitä voisi lähteä myös abstraktimmat saappaat jalassa ja tiedonjanon sotisopaan sonnustautuneena,

Verkkokauppa

kontemplointiin.

Milja Viita, *Ihmisiä sunnuntaina*, 2025, stillkuva elokuvainstallaatiosta.

”Jo aivan lapsesta olen tuntenut sydämessäni kaksi vastakkaista tunnetilaa, elämän kammoa ja elämän hurmiota”, kuten Baudelaire reflektoi edelleen. Olemassaolon ristiriitaisuuden luonnehtimiseen dualismit sopivat. Tukholman suomalaisen seurakunnan kappalaisena työskennellyt, myös niin kutsuttujen Slussenin sissien sielunpaimenena toiminut Juhani Rekola valaisee tätä problematiikkaa:

Odotamme murtuneen äärellä sitä, mikä on oleva kerran kokonaista. Odottaminen merkitsee kieltäytymistä hyväksymästä nykyhetkeä, sen ehtoja, tämän hetken tilannetta, kuolevaisuuttamme. Emme kuitenkaan jaa elämää odotukseen ja täyttymykseen. Jo odottaminen on toivon kohteen ennakoimista. Odotus ei ole pelkkä esikartano, josta sitten aikanaan käymme kaikkein pyhimpään. Se kuuluu jo pyhään. Näin on jo pelonkin kohdalla. Voi pelätä

[Verkkokauppa](#)

*emme koskaan täysin käsitä nykyisyyttä,
koska emme tunne koko tulevaisuutta.
Tulevalle on kuitenkin rakennettava.*

On lukijasta kiinni, tulkitseeko Rekolan rivit
lohdullisessa vai lohduttomassa valossa.
Kuolemanpelon kanssa ei tarvitse
tehdä sinunkauppoja, jotta voi nähdä
kauneutta ympärillään.

**Ihminen voi hyvinkin omilla
toimillaan saattaa sukunsa tien
päätökseen, mutta
eiköhän se planeetta siinä
porskuttele, ainakin Auringon
sammumiseen saakka.**

*Elämän jännitys on sanomaton: siinä ovat
nykyhetki ja tulevaisuus punoutuneet yhteen.
Toisaalta elämä on ihmeellinen, koska se on
ainutkertainen mahdollisuus. Toisaalta siinä
on paljon sellaista, joka varjostaa kaiken
ihmeellisyyttä. Mikään ei ole täydellistä, ja
kuitenkin kaikki epätäydellinen on
viittaamassa kohti täydellisyyttä. Kaikki on
symbolia. Ilman toivoa näemme vain
murtuneen. Toivo saa näkemään, että
murtunut on lupaus korjaamisesta.*

Ei edellytä uskonnollista vakaumusta, että
näkee ja kokee toivon ympäröivässä
todellisuudessa, tai että hyväksyy oman

[Verkkokauppa](#)

Näitä symboleja taiteilija, tai miksei jokamieskin, lakkaamatta jahtaa. Voimakkaana kuvana piirtyy mieleen järjestyksessä kolmas Viidan elokuvan henkilökuvista, nuotion taikavoiman lumoama lapsi. Onko nekin jäljet, joita kuvittelemme pysyviksi, piirretty tulella ilmaan? Savu menee silmiin. Ihmeellinen tuli.

**Milja Viidan elokuvainstallaatio *Ihmisiä sunnuntaina Serlachius Kartanolla*
13.9.2025–3.5.2026.**

Lähteet:

Charles Baudelaire, *Välähdyksiä. Alaston sydämeni*. Suom. Eila Kostamo. Helsinki: Otava, 1972 (1887).

John Eliot Gardiner, *Musiikkia taivaan holveissa. Johann Sebastian Bach – muotokuva*. Suom. Sampsa Laurinen. Helsinki: Fuga Oy, 2015 (2013).

Juhani Rekola, *Beetlehem on kaikkialla*. Joensuu: Kirjapaja, 1974.

Mihail Šiškin, ”Taistelu tyhjyyttä vastaan”. Suom. Vappu Orlov. Teoksessa *Viha ja kauneus. Kirjoituksia sodasta, taiteesta ja Venäjän ideasta*. Helsinki: WSOY, 2024 (2019).

SERLACHIUS+

[Katso kaikki](#)

SERLACHIUS

ETUSIVU

ODOTTAMINEN JA TOTEUTUMINEN

[Verkkokauppa](#)

[Lue lisää](#)

Asko Mäkelä Viljami Heinosen taiteesta

SERLACHIUS

ETUSIVU

ODOTTAMINEN JA TOTEUTUMINEN

Verkkokauppa

Serlachius Residenssi

SERLACHIUS+

Gösta Serlachiuksen taidesäätiö

Yhteystiedot

Ravintola Gösta

Serlachius Taidesauna

Medialle

Vastuullisuus

Esteettömyys

Tietosuoja ja evästeet

Verkkokauppa

TILAA SERLACHIUKSEN KUUKAUSITTAINEN UUTISKIRJE

Nimi *

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti *

Verkkokauppa

mukaisesti.

[Lähetä](#)

VASTUULLISUUS SERLACHIUKSELLA

Vastuullisuus ja kestävän kehityksen mukainen toiminta ovat Serlachiuksen keskeisiä arvoja. Uskomme avoimuuteen, yhdenvertaisuuteen ja moniarvoisuuteen.

SUSTAINABLE
TRAVEL
FINLAND™

